

Työvoima- ja kotoutumispalveluiden järjestäminen Etelä-Karjalassa vuoden 2025 alusta (KV)

Khall 05.06.2023 § 90

Valmistelija

Hallintojohtaja Kaisa Kausto-Uski
puh. 040 189 3340
etunimi.sukunimi@luumaki.fi

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu sekä kotoutumis- palveluiden järjestäminen työnhakijana oleville kotoutuja-asiakkaille siirtyy kunnille työ- ja elinkeinotoimistoilta 1.1.2025. Kunnille siirtyvät myös julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät ELY-keskusten hankintatehtävät ja KEHA-keskuksen maksatustehtävät. Uudistukseen sisältyy työttömyys- turvaetuuksien rahoituksen uudistus, joka kasvattaa kunnan osuutta rahoituksesta.

Työvoimapalvelut siirretään kunnille tai useammasta kunnasta muodostuville työllisyysalueille, joiden työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee olla maantieteellisessä yhteydessä toisiinsa ja niiden tulee muodostaa työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Työllisyysalue voidaan muodostaa joko perustamalla kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintasopimuksella (vastuukuntamalli). Taloudellisten vastuiden näkökulmasta ei ole merkittävää eroa, järjestetäänkö palvelut kuntayhtymä- vai vastuukuntamallilla. Kuntayhtymä on hallinnollisesti raskaampi ja päätöksenteoltaan itsenäisempi. Vastuukuntamalli ei muodosta uutta hallintotasoa tai -organisaatiota.

Kuntien on sovittava työllisyysalueiden muodostamisesta ja ilmoitettava siitä työ- ja elinkeinoministeriölle lokakuun 2023 loppuun mennessä. Asiasta päättäminen kuuluu kunnanvaltuuston toimivaltaan.

Valmistelu Etelä-Karjalassa

Etelä-Karjalassa vain Lappeenrannan kaupunki täyttää yksinään työvoimapohjavaatimuksen. Maakunnan muiden kuntien yhteenlasketut työvoimaennusteet painuvat jo 2030-luvun alussa alle vaaditun työvoimapohjavaatimuksen. Maakunnan kaikki kunnat kuuluvat Lappeenrannan työssäkäyntialueeseen.

Uudistusta on valmisteltu kuntajohtajista koostuvan Lappeenranta-Imatra kaupunkiseudun työvaliokunnan ohjauksessa. Työvaliokunta linjasi 28.3.2023, että Etelä-Karjalassa tähdätään yhtenäiseen työllisyysalueeseen, jossa Lappeenrannan kaupunki toimisi vastuukuntana. Etelä-Karjalan maahanmuuttopalvelujen tehtävä kytkettäisiin samaan hallinnolliseen rakenteeseen. Lappeenrannan kaupunki on järjestänyt tehtävät koko maakunnalle jo vuoden 2023 alusta lähtien.

Työvaliokunta on antanut vastuukuntamallin valmistelun pientyöryhmän tehtäväksi. Työryhmän laatima valmisteluaineisto on liitteenä.

Jotta lain vaatimat asiakirjat ja sopimukset saadaan valmisteltua lokakuun loppuun mennessä, tulee jokaisen kunnan tehdä viimeistään kesäkuun aikana periaatepäätös Etelä-Karjalan laajuiseen työllisyysaluevalmisteluun sitoutumisesta ja siitä, että Lappeenrannan kaupunki toimii vastuukuntana.

Vaikutus kunnan omaan työllistämistoimintaan

Vuonna 2022 Luumäen kunnan oma työllistämisyksikkö työllisti 35 henkilöä, joista kuntouttavan työtoiminnan piirissä oli 14 henkilöä, työllistettyjä 12, avotyössä 1 henkilö ja erilaisissa työkokeiluissa 8 henkilöä. Velvoitetyöllistettäviä ei yksikössä ollut vuonna 2022. Varisinkin kuntotuttavassa työtoiminnassa työllistämisyksikön asiakkaina olevien henkilöiden määrä vaihtelee vuosittain. Toukokuussa 2022 voimaan tullut työvoimapalvelumalli on vähentänyt asiakkaiden ohjautumista kunnan oman työllistämisyksikön palveluihin.

Toiminta madaltaa työllistämistoimenpiteisiin osallistumista, kun ne tapahtuvat omalla paikkakunnalla mielekkäässä työssä. Toimenpiteillä on voitu katkaista pidentyviä työttömyysjaksoja ja luoda jatkopolkuja koulutukseen tai työllistymiseen vapaille markkinoille. Erityisesti vuonna 2018- 2019 toteutettujen nuorisoryhmienn toiminnan vaikutukset olivat merkittäviä.

Kunnan osarahoittama työmarkkintauki oli 159 000 € vuonna 2022 (226 000/2021 ja 238 000/2020, lähden Sotkanet). Kunnan oma toiminta on työllistämisyksikön mukaan pienentänyt kunnalle maksettavaksi tulevaa työmarkkinatuen kuntaosuutta, ns. sakkomaksua, vuosittain keskimäärin 60 000 – 70 000 €. Tosiasiallinen vaikutus on tätä suurempi, koska työssäoloehdon täyttänyt henkilö on poissa ns. sakkolistalta 3 vuotta.

Lainsäädännön muutokset eivät estä jatkamasta oman työllistämisyksikön toimintaa. Kunnan lisääntynyt rahoitusvastuu kannustaa kuntaa jatkamana ja kehittämään toimintaa.

Vaikutus kunnan talouteen

Työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä palveluista syntyy kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka kustannukset korvataan täysimääräisesti valtionosuuksina. Myös kuntien kasvava vastuu työttömyysturvamenoista korvataan kunnille kunnassa asuvien työttömien määrän ja työttömyyden keston perusteella porrastetusti siten, että työttömyyden lisääntyminen ja pitkittyminen vähentää kunnan valtionapua. Työttömyysetuuksien rahoitusvastuu on peruskunnilla, vaikka palveluita hoitaisi kuntien puolesta työllisyysalue.

Työllisyysalueen rahoituksen yksityiskohdat sovittaisiin jatkovalmistelussa. Alustavasti on kaavailtu, että työllisyysalueen tuottamien palveluiden toteutuneet kustannukset jaettaisiin alueen kuntien kesken niiden tähän tarkoitukseen saamien valtionosuuksien suhteessa. Kukin kunta vastaisi itsenäisesti työttömyysetuuksien rahoituksesta.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Alaheikka Risto
Ehdotus	Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että Luumäen kunta sitoutuu Etelä-Karjalan työllisyysaluevalmisteluun ja kotoutumispalvelujen uudelleen organisointiin, jossa Lappeenrannan kaupunki toimii vastuukuntana kuntien järjestämisvastuulla olevien työvoima- ja kotoutumispalvelujen osalta vuoden 2025 alusta lähtien. Kunta hyväksyy vastuukuntavalmistelun tavoitteet ja periaatelinjaukset. Lisäksi kunta sitoutuu Etelä-Karjalan työllisyysalueen valmistelun yhteisiin tavoitteisiin sekä osallistuu omalta osaltaan valmisteluun.
Päätös	Ehdotuksen mukaan.

Ehdotus Kunnanvaltuusto päättää, että Luumäen kunta sitoutuu Etelä-Karjalan työllisyysaluevalmisteluun ja kotoutumispalvelujen uudelleen organisointiin. Kunta hyväksyy vastuukuntavalmistelun tavoitteet ja periaatelinjaukset. Lisäksi kunta sitoutuu Etelä-Karjalan työllisyysalueen valmistelun yhteisiin tavoitteisiin sekä osallistuu omalta osaltaan valmisteluun.

Päätös Ehdotuksen mukaan.

Khall 25.09.2023 § 138
142/14.07.00/2023

Valmistelija Kunnanjohtaja Risto Alaheikka
puh. 050 070 0249
etunimi.sukunimi@luumaki.fi

Taustaa

Lainsäädäntö julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä (laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023) vahvistettiin 23.3.2023. Lainsäädäntöön liittyvä voimaannanolaki (383/2023) astui voimaan 1.4.2023. Vahvistetun lainsäädännön mukaan julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille työ- ja elinkeinotoimistoilta 1.1.2025 ja samalla työ- ja elinkeinotoimistot lakkautetaan. Tavoitteena on, että työvoimapalvelut siirtyvät sujuvasti ja hallitusti valtiolta kuntien vastuulle asiakkaat ja henkilöstö huomioiden. Kunnille siirtyy myös ELY-keskusten julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät hankintatehtävät ja KEHA-keskuksen julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät maksatustehtävät. Työvoimapalvelujen järjestäminen ja niihin liittyvien palvelujen hoitaminen on kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus on yleiskatteisessa valtionosuudessa.

Samanaikaisesti TE2024-uudistuksen rinnalla valmistellaan kotoutumisen kokonaisuudistusta KOTO24-uudistus. Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) hyväksyttiin 3.3.2023. Työvoimapalveluiden myötä kuntien vastuulle siirtyy myös kotoutumispalveluiden järjestäminen työnhakijana oleville kotoutuja-asiakkaille. Työvoimapalvelu- ja kotoutumislakien toimeenpanoa valmistellaan valtakunnantasolla kokonaisuutena.

Työvoimapalvelut siirretään kunnille tai useammasta kunnasta muodostuville työllisyysalueille, joiden työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee olla maantieteellisessä yhteydessä toisiinsa ja niiden tulee muodostaa työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Valtioneuvosto voi tietyin laissa määritellyin perustein myöntää järjestämisvastuun työllisyysalueelle, jonka työvoimapohja on alle 20 000 henkilöä. Poikkeuslupa edellyttää, ettei palveluiden saatavuus alueella vaarannu.

Kuntien on sovittava yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta ja ilmoitettava siitä työ- ja elinkeinoministeriölle lokakuun 2023 loppuun mennessä. Käytännössä kuntien, jotka muodostavat työllisyysalueen, on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle sopimus yhteisestä toimitelimestä tai kuntayhtymän perussopimus. Samassa yhteydessä kuntien on ilmoitettava, jos ne eivät halua vastaanottaa palveluiden järjestämiseen tarkoitettuja toimitiloja. Työllisyysaluetta koskevan ilmoituksen ja sopimusten lisäksi kuntien tulee laatia myös suunnitelma työvoimapalvelujen toteuttamisesta lokakuun 2023 loppuun mennessä. Työ- ja elinkeinoministeriölle toimitettavasta suunnitelmasta tulee käydä ilmi:

- laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen
- laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut
- toimipisteiden määrä ja sijoittuminen
- yhteistyötahot ja –muodot
- työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen
- varautuminen rakennemuutostilanteisiin.

Etelä-Karjalan työllisyysalue

Etelä-Karjalassa maakunnan kaikki kunnat ovat keväällä 2023 tehneet päätöksen sitoutumisesta Etelä-Karjalan työllisyysaluevalmisteluun ja kotoutumispalvelujen uudelleen organisointiin, jossa Lappeenrannan kaupunki toimii vastuukuntana kuntien järjestämisvastuulla olevien työvoima- ja kotoutumispalvelujen osalta vuoden 2025 alusta. Etelä-Karjalan työllisyysalueen muodostavat Lappeenrannan ja Imatran kaupungit sekä Lemin, Luumäen, Parikkalan, Rautjärven, Ruokolahden, Savitaipaleen ja Taipalsaaren kunnat. Etelä-Karjalassa on valmisteltu lakisääteinen yhteistoimintasopimus yhteisestä toimielimestä Etelä-Karjalan kuntien työvoimapalvelujen ja kotoutumisen edistämisen tehtävien hoitamisessa. Yhteistoimintasopimus on esityslistan liitteenä.

Yhteistoimintasopimus on kuntalain 52 §:n mukainen sopimus kuntien yhteisestä toimielimestä, jossa Lappeenrannan kaupunki toimii kuntalain (410/2015) 51 §:n mukaisena vastuukuntana kuntien vastuulla olevien lakisääteisten julkisten työvoimapalvelujen (380/2023) ja kotoutumista edistävien palvelujen (681/2023) osalta. Sopimuksessa sovitaan edellä kuvattujen palvelujen asianmukaisesta järjestämisestä sekä kustannustenjaosta. Etelä-Karjalan kunnat muodostavat sopimuksella yhteistoiminta-alueen eli työllisyysalueen, jonka yhteisenä toimielimenä toimii Lappeenrannan kaupunginhallituksen alainen Etelä-Karjalan työvoima- ja maahanmuuttopalvelujen lautakunta. Lappeenrannan kaupunginhallituksella ei ole kuntalain 92 §:n mukaisesti oikeutta ottaa lautakunnan päättämää asiaa käsiteltäväkseen. Jäseniksi lautakuntaan valitaan kuntalain 77 §:n mukaisesti sopijakuntien vastaavaan toimielimeen vaalikelpoiset henkilöt. Työvoimaviranomaisen johtavana viranhaltijana ja lautakunnan esittelijänä toimii työllisyysjohtaja. Lautakunta toimii yhteistyössä palvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä muiden kuntien, viranomaisten ja yhteisöjen kanssa. Lautakunnan alaisena työvoimaviranomaisena toimii Etelä-Karjalan työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut eli työvoimaviranomainen.

Etelä-Karjalan kuntien ja eri sidosryhmien yhteisvalmistelun pohjalta on myös laadittu Etelä-Karjalan työllisyysalueen suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä ja kotoutumisen edistämisen tehtävien hoitamisesta. Suunnitelmassa on kuvattu palveluiden nykytila ja suunnitelma palveluiden järjestämisestä vuodesta 2025 eteenpäin kesän 2023 käytettävissä olevien tietojen pohjalta. Suunnitelmaa hyödynnetään tulevan työllisyysalueen palvelustrategiatyössä ja tietoja täsmennetään valmistelun edetessä osana palvelustrategiatyötä. Suunnitelmassa on myös todettu, että Etelä-Karjalan työllisyysalue ottaa käyttöönsä nykyiset Kaakkois-Suomen TE-toimiston toimipisteiden tilat Lappeenrannassa ja Imatralla. Etelä-Karjalan työllisyysalueen suunnitelma palvelujen järjestämisestä on esityslistan oheismateriaalina/liitteenä.

Etelä-Karjalassa TE2024 valmistelu on käynnistynyt vuoden 2021 lopulla Lappeenranta-Imatra kaupunkiseudun työvaliokunnan ohjauksessa. Valmistelussa on ollut mukana yli 20 eri organisaatiota. Etelä-Karjalan maakuntaliiton maakunnan omaehtoisella kehittämisrahoituksella (MOKRA) on käynnistetty valmistelua tukeva Elinvoimaa Etelä-Karjalaan hanke, joka keskittyy toimintaympäristömuutoksen koordinointiin. Etelä-Karjalan työllisyysalueen kuntien välinen yhteistoimintasopimus ja suunnitelma on valmisteltu laajassa yhteistyössä kuntien ja eri sidosryhmien kanssa. Yhteistoimintasopimusta ja suunnitelmaa on esitelty kuntapäätäjille 17.8.2023 yhteisessä info- ja keskustelutilaisuudessa. Asiakirjoja on esittelyn jälkeen ollut mahdollista kommentoida. Tulleet kommentit ovat olleet lähinnä teknisiä täsmennyksiä ja ne on huomioitu asiakirjojen viimeistelyssä.

Työ- ja elinkeinoministeriöön toimitettavien asiakirjojen on oltava kunnan toimivaltaisten elinten hyväksymiä. Sopimus ja suunnitelma palvelujen järjestämisestä on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle kahden viikon kuluessa yhteistoimintasopimuksen hyväksymisestä. Asiakirjoilta ei aikataulusyistä voida edellyttää lainvoimaisuutta toimittamishetkellä. Asiakirjat tulee toimittaa Työ- ja elinkeinoministeriöön sähköisesti kirjaamo.tem@gov.fi diaarinumerolla VN/17693/202 31.10.2023 mennessä. Kuntien päätöksenteon ja asiakirjojen toimittamisen jälkeen työ- ja elinkeinoministeriö ja valtiovarainministeriö käyvät läpi kuntien toimittamat asiakirjat, jonka jälkeen työ- ja elinkeinoministeriö viestii 27.11.2023 järjestämisvastuun kriteerit täyttävistä työllisyysalueista. Päätökset eri työllisyysalueista julkaistaan viimeistään 29.2.2024 mennessä.

Ennen sopimuksen voimaantuloa kaikkien sopijakuntien tulee olla käytynä muutokseen liittyvä yt-prosessi henkilökuntansa kanssa. Toimintaympäristö on muutoksessa niin kuntien tukipalveluiden kuin yhdyspintaa koskevien palvelujen osalta kuten esimerkiksi elinvoima- ja yrityspalveluiden, kuntien omien työllisyyspalveluiden ja Ohjaamotoiminnan osalta. Luumäen kunnan yt-prosessi on näiltä osin käynnistynyt ja päättynyt ja jatkuu kun valtiolta siirtyvä henkilöstö on tiedossa. Muutos ei tähtää kuntien palveluksessa olevan henkilöstön henkilöstövähennyksiin. Etelä-Karjalassa siirtyneen valtiolta kuntiin eli vastuukunnan Lappeenrannan kaupungin organisaatioon noin 110–120 henkilötyövuotta.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Alaheikka Risto
Ehdotus	Kunnan hallitus esittää, että valtuusto hyväksyy liitteenä olevan lakisääteisen yhteistoimintasopimuksen yhteisestä toimielimestä Etelä-Karjalan kuntien työvoimapalvelujen ja kotoutumisen edistämisen tehtävien hoitamisessa, jossa Lappeenrannan kaupunki toimii vastuukuntana. Lisäksi kunnanhallitus esittää, että valtuusto hyväksyy liitteenä olevan Etelä-Karjalan työllisyysalueen suunnitelman työvoimapalvelujen järjestämisestä ja kotoutumisen edistämisen tehtävien hoitamisesta. Toimitiloja koskeva linjaus on esitetty osana suunnitelmaa.
Päätös	Ehdotuksen mukaan.